

Gimnazistaként díjat nyert Antigoné-alkalításával. Elsőre eltanácsolták a főiskoláról, de annyira eltökélt volt, hogy akár ötször-hatszor is neki-futott volna. Szerinte azok tévedtek, akik nem látták meg benne a tehetséget. Igaza lett, másodszorra sikerült is. Börcsök Enikő színművész ma már tanít, doktori értekezést ír, és tizenöt éve a Vígszínház tagja.

„Nem tekintenek megkövült profinak”

Marton László osztályába járt; a Vigben volt gyakorlaton is. Maradhatott volna, mégis lement Kaposvárra. Miért?

Úgy gondoltam, itt olyan sokan vannak előttem a sorban, hogy legalább öt évig csak cselédlányokat, hárommondatos szerepeket játszhatnék. Harmadévben viszont jött hozzánk rendezni Babarczy László, és aztán nagy lelkesen elhatároztuk, hogy az egész osztály leszerződik hozzá – végül heten le is mentünk. Három évet töltöttem ott, egy csomó jó szerepet eljátszhattam, de végül valahogy nem volt tovább. Hiszen egy idő után már mindenkivel játszottam, minden gesztusukat ismertem, tudtam, ki hogyan fog reagálni a következő pillanatban. Hiába voltak kitudnó színészek, már nem volt benne több: ott élsz egy műhelyben reggeltől estig, mindig ugyanazok között az emberek között, velük iszol a büfében hajnalig, aztán másnap kezdődik előlről. Nincs hova menni, nem látsz

más kollégákat, produkciókat, nem tudod, merre megy a világ. Úgyhogy, amikor Marton megint hívott, mentem.

Aztán maradt is – immár tizenöt éve. Pedig talán már itt is játszott mindenkivel... Nem ingott meg soha?

Volt egy ilyen pillanat, amikor a Bárka Színház elindult: egy csomó barátom odament, és én is ezt akartam. Bementem a Martonhoz felmondani, hogy megyek a Bárkára. Na, erre ő rám üvöltött, hogy felejtsem el ezt a hülyeséget, takarodjak ki azonnal. Nagyon meg voltam sértődve, de aztán hamar rájöttem, hogy csak hálás lehetek neki. Hiszen igaza lett, néhány év múlva az a csapat bizony az utcára került. Ami pedig a megszokást illeti: bármilyen meglepő, itt még mindig sok olyan kolléga van, akivel nem volt soha közös jelenetünk: Tahi-Tóth Lászlóval, Lukács Sanyival, és még sorolhatnám.

És azért ki-kikalandozott közben...

Igen, szinte minden évben hívtak valahová, alternatív színházakhoz is, és mindig elegendtek, soha nem akadályoztak. Játsoztam az RS9-ben, a Pszichoszínházban, a Pintér Béla Társulatban, sok helyre hívtak – amit szerintem egyébként annak köszönhetek, hogy engem talán még mindig nem tekintenek olyan megkövült profinak, aki már nem tud beilleszkedni egy alternatív csapatba. De játszhatok közben más, hagyományos színházakban is, most például a Radnótiban, a Tháliában. Szóval, semmiképpen nem érzem magam kalitkában.

Rádásul ott vannak a filmek is – bár az utóbbi időben talán nem halmozzák el nagy szerepekkel...

A pálya elején jöttek a főszerepek szépen sorban, mostanában úgy háromévente besik egy-egy szerepecske, ez lehet az átlag. Persze volt olyan is, amit én nem vállaltam. Nemet mondtam például Mundruczónak, mikor egy felkínált szerepben agresszív rendőrnőként halálra kellett volna vernem gumibottal a meztelen kollégámat, Nagy Ervint. Gyakorlatilag ez lett volna a szerepem, köszöntem, nem. Viszont mehetek vizsgafilmbé, ingyen, amennyit csak akarok...

Merthogy tanít a főiskolán... Színészmenteséget, ugye?

Harmadéveseket tanítok ilyesmire, a Gálffy László – Ács János osztályban, mint doktorandusz.

Hogyan??

Igen, harmadéves DLA-s vagyok, az érzelmi emlékezet a témám, ebből készül a doktorem. Ez tulajdonképpen arról szól, hogy mire képes a gondolat, hogy hogyan tudod napról napra előállítani magadban a megfelelő érzelmeket a színpadon. Amit egyszer megéltél, azt kell újra és újra jól előhívni. Ennek megvan a tudományos része is, hogy mi történik ilyenkor az agyban, ezt is tanulgom. De mondok egy példát a saját életemből: A *kék madár* című darabban volt egy jelenet, amikor Tytlyl szerepében találkozom az édesanyámmal a mennyországban. Nekem akkor már meghalt az édesanyám, és sehogy sem tudtam megfogni azt az érzést,

hogy milyen lenne, ha tényleg találkoznék velem! Aztán az egyik próbán — már főpróba volt — Béres Ilona, aki az édesanyját játszotta, felvett egy gyűrűt, ami pont olyan volt, mint az én mamám masnis gyűrűje. Nekem meg kellett csókolnom a kezét, és amikor ezt meg láttam, úgy elkezdett szakadni a könnyem, hogy aztán többet már meg sem tudtam szólalni. Attól kezdve viszont mindig annyira vártam minden este ezt a pillanatot, mert tényleg olyan volt, mintha találkoztam volna vele. A dolog persze a szakmánkban arról szól, hogy ha nincs ott az a gyűrű, akkor is elég erősen oda tud képzelni...

Mondjuk, akkor is, ha a színész éppen nincs tökéletes állapotban. Beszélhetünk a betegségéről?

Persze. Negyedéves koromban egy bizonyos autoimmun betegség megtámadta a vesémet; azt mondták, körülbelül nyolc-tíz év múlva le fog állni mind a két vesém, és átültetésre lesz szükségem. Évekig tudták is kezelni gyógyszerrel, de aztán tényleg jöttek a bajok: egyszer csak bedagadt az arcom, a

szemem, teljesen kimentem a formámból. Júliát kellett volna játszanom, felhívtam Barbarcit, hogy lemondjam. Ő csak erősködött, feljött miattam Pestre, hogy megnézzen. Hát láthatta, hogy nézek ki, de valahogy rábeszélte. Úgyhogy Székesfehérváron — tájelőadás volt — kimentem a színpadra, mint egy tehén, dagadt kocka fejjel, Júlia. A közönség valahogy megérezte, hogy mi van, és nem nevettek, nem fűtültek ki, de azért borzasztó volt...

Aztán jött a veseátültetés?

Az elsöre 1997-ben került sor. Igen ám, de az alapbetegségem ezt másfél-két év alatt kinyírta. Kilyukadt, begyulladt, egy évig ment a bizonytalanság, hogy kivegyék, ne vegyék, aztán 2000-re vége volt, ki kellett venni. Akkor három éven át minden hétfő-szerda-péntek reggel hattól tízig feküdtem dialízisen. Háromnegyed tízkor már kezdtem kihúzkodni mindent, hogy hadd menjek próbára. Ekkor Marton átszervezte az egész színházi rendet, és attól kezdve három évig nem tízkor, hanem tizenegyor kezdődtek a próbák...

Komolyan mondja?!

Igen! Így aztán én mindig beültem kezelés után az autóba, robogtam a színházba, és közben csak üvöltöttem, csak üvöltöttem, ahogy a torkomon kifért. Nem tudom, mi történik ilyenkor a szervezetben, de belőlem ezt váltotta ki. Mire beértem, megnyugodtam, ledőltem egy kicsit, így valahogy mindig helyrejtöttem, és elkezdtük próbálni, mondjuk, a *Kurácsi mamát*. Aztán 2003. február 9-én megkaptam a második vesémet! Azért csak akkor, mert állítólag minél tovább jár valaki dialízisre, annál jobban „elfelejti” a szervezet a betegség által okozott „téves információt”, és annál nagyobb esélye van az átültetett vese megmaradásának. És ez a három év semmi ahhoz képest, hogy vannak, akik akár tíz évet is várnak. Fiatalnak és máskülönben egészségesnek gyorsabban adnak, és én valójában egy baromi erős, egészséges falusi lány vagyok...

A Transzplantációs Klinika viszont annyira hiányzott, hogy rendszeresen visszajárt segíteni az orvosoknak.

Persze, mert ők képtelenek rábeszélni egy hirtelen elhalt fiú szüleit, hogy miért engedjék át a szerveit átültetésre. Jöttek az orvosok vidékről képzésre, és nekem el kellett ját-

szani mindenféle hozzátartozót, például az illető szerelmét. Akkor még nem nagyon ismertek, tényleg elhitték, hogy rokonféle vagyok, és az orvosok egy hisztérikus nővel szemben tényleg tehetetlenek voltak, nem tudták higgadtan megindokolni, hogy miért engedjem meg a szervek kivételét. Ebben segítettem nekik, hogy ezt gyakorolhatták, mintegy „élesben”. Azután sokáig voltam bőhócdoktor, most pedig elsősorban leukémiás gyerekeknek olvasok mesét keddenként. De ha éppen nem hívnak sehova, akkor jelentkezem a klinikán, tudom, mindig szükség van rám.

Szemmel láthatóan jól van, de azért, gondolom, be kell tartania bizonyos szabályokat, gyógyszert kell szednie – miközben végig színpadon van, mondjuk, mint Katharina Blum...

Persze, járok kontrollra, szedem a gyógyszereket minden nap. Most, hogy influenzajárvány van, nyilván különösen kellene vigyáznom, de hát ez természetesen lehetetlen, hiszen itt vagyok reggeltől estig húsz kollégával, testközelben. Ilyenkor szedek vitamint, ilyesmit, de igyekszem valami komolyabbat beszerezni, ami megvédhet.

Egy patikába jár? Ismerik?

Egészen a legutóbbi időkig csak egyetlen belvárosi patikában, a Dorottyában lehetett hozzájutni a szervátültetettek különleges gyógyszereihez, így oda jártam. Furcsa érzés egyébként leírva látni, hogy ezek a gyógyszerek amúgy egymillió forintba kerülnének, csak éppen mi ingyen kapjuk. Most már a klinika melletti patikában is hozzájuk lehet jutni, és közben fejlődnek maguk a gyógyszerek is: eddig napi hárommal kellett bevenni, most pedig már kifejlesztettek egy olyat, amit elég csak naponta egyszer, és ez, egy olyan örült életet élő embernek, mint egy színész, bizony nagy könnyebbség. A többi gyógyszerért, tanácsért pedig a Király utcába járok hosszú évek óta, ismernek, segítenek, és kihúznak a bajból, ha hirtelen rájövök, hogy elfogyott valami. Én pedig néha meghívom őket a színházba...

Igaz, hogy korábban ejtőernyőzött, és megint ugrani akar?

Nemcsak akarok, hanem fogok is, csak még meg kell újítanom az igazolványomat, aztán hajrá!...

László István

Fotók: Gordon Eszter